

és folytonos nem teljesítése a kötelezettségnek, ha *mentességről* van szó.

Megjegyeztetvén, hogy ez okok *ugyanazon időben* mindkét részről fenn forogjanak, vagyis, hogy a vesztés fél részéről a hallgatás, vagy türés; a nyertes fél részéről a birtok, vagy gyakorlat — a mentességi alaknál pedig mind a vesztés, mind a nyertes fél részéről a hallgatás kölcsönösen összeműködjenek.

Azért habár földemet 30, 40, 50, vagy még több even keresztül nem mivelem is, enyém marad az, és tulajdoni jogom a birtokakarát erejénél fogva épségben áll most ép úgy, mint előbb. Hogy elveszítsem, szükséges, hogy azt egy másik megszerezze, saját nevében bírja, és a törvényes elbirtoklási idő alatt használja.

Hasonlóképen, bár az egyik fél a terhet, tartozást, kötelezettséget folyton nem követeli is, de ha a másik fél annak teljesítésére ajánlkozik: elbirtoklás nem léte-sülhet s mentességi jog meg nem szereztetik.

2. Hogy az elbirtoklásnak két ueme szokott egymástól megkülönböztetni:

a) *Elbirtoklás* szoros értelemben (usucapio, longae possessionis praescriptio, praescriptio acquisitiva) Ez által oly dolgot, vagy jogot szerzünk meg, mely azelőtt minket nem illetett.

b) *Elévülés* (longi temporis praescriptio, praescriptio extinctiva). Ez által oly dolgot, vagy jogot veszünk el, mely előbb minket illetett, tulajdonunk volt.

Ezen u. n. elévülés azonban nem egyéb, mint az *elbirtoklás mentességi alakja*, melyhez, — némelyek szerint, — nem kívántatik sem *birtok*, sem *jóhiszem*, s e két hiánylatnál fogva tartják különbözőnek az elbirtoklástól, melyben mindkettő befoglaltatik. (Folyt. köv.)

HERCZEGH MIHÁLY,
a magyar polgári jog tanára.

A szabadságbüntetésekről Poroszországban *).

Az 1851-i büntetőtörvény-könyvnek behozatala előtt érvényben volt háromféle büntetőjog szerint Poroszországban a következő szabadságbüntetések voltak gyakorlatban: a *német közös büntetőjog* szerint szabadságbüntetés szorosabb értelemben volt: 1. a külselekvőséget egyedül korlátozó fogság; 2. a kényszermunkával kapcsolt fegy- vagy dologház; 3. a nyilvános munka ¹⁾.

A *köztartományi jog* (allgemeine Landrecht) szerint volt: 1. fegyház, 2. dologház, 3. fogság és 4. vár-büntetés.

A *rajnai büntetőjog* szerint a *büntettek* ellen volt: a kényszermunka és a bezárás; a vétségek ellen fogság öt napon felül, az áthágások ellen fogság egész öt napig.

A *fogdák* Poroszországban is a mult századnak végén és a mostaninak elején mind egészségi, mind erkölcsi tekintetből sanyaru állapotban voltak; újabb időben azonban a kormány a börtönöket javítani igyekezett, s ebbeli eljárásánál a börtönügy körül a nagy érdemeket szerzett Dr. Juliust használta. Több fogdát építettett, melyekben a hallgató (auburni) börtönrend-szer hozatott be, és a magányosan elzárás is megkísér-tetett; legtöbbször mégis a bűnhönczök a fogdákban közösen tartattak ²⁾.

Az 1851-ki büntetőtörvény könyvben háromféle szabadságbüntetés van elfogadva, u. m. a *fegyház* (Zuchthaus), *bezárás* (Einschliessung), és *fogság* (Gefängniss).

* Kivonat a magyar tud. akademiában f. é. május 3-kán tartott felolvasásomból. Cs. Im.

¹⁾ L. Lehrbuch des gemeinen in Deutschland gültigen peinlichen Rechts von Feuerbach. Mittermayer. 13. Aufl. Giessen. 1840. §. 149.

²⁾ L. Schück: die Einzelhaft und ihre Vollstreckung in Brüksal und Moabit. Leipzig. 1862. a. 8. köv. 1.

A fegyházbüntetés vagy életfogytiglani, vagy ideigleni.

Az *ideigleni* fegyházbüntetés tartama legalább két év, és legfeljebb husz év. Btörvényk. 16. §.

A fegyházbüntetésre ítélték *büntető intézetben* őriztetnek, és az ottan behozott munkákra szorítatnak.

A büntetés tartama alatt a fegyházbüntetésre ítélték képtelenek vagyonukat kezelni, és az élők között arról rendelkezni; azok amaz alakszerűségek szerint, melyek a gondnokoknak kinevezésénél előszabva vannak, *gondnokság* alá helyeztetnek; azoknak a büntetés ideje alatt vagyonuknak vagy jövedelmöknek része ki nem adathatik.

A fegyházbüntetésre elítélés a polgári *becsületnek* elvesztését jogszerűleg vonja maga után. Büntetőtörvényk. 11. §.

A fegyházbüntetés használtatik rendszerint a *büntettek* ellen, és ez okból az a büntetőtörvény-könyvben gyakran jön elő. Annak hatása kiterjed a *helyiségre*, hol az elítélt őriztetik, t. i. fegyházban (Zuchthaus); az ott behozott *munkára*, mint a bűnhöncz kényszerítetik; a vagyon körüli rendelkezésnek *megszorítására*, és a polgári becsületnek elvesztésére.

A vagyonról rendelkezhetés, valamint az abból jövedelem-élvezhetés megszorítása a *rajnai jog* szerint volt az 1843-i btörvénykönyvi javaslatnak 7-ik §-ában elfogadva, mi azonban ama nézetnél fogva, hogy a költséges gondnokság gyakran csak rövid ideig tartana, az államtanácsnak bizottmánya által az 1847-i javaslatban kihagyatott, de a kormánynak indítványa folytán a törvénykönyvbe igttatott, és pedig bővitve a *gondnok* megrendeléséről határozattal. Indokul az lett elfogadva, hogy a családnak és az elítéltnak érdekében szükséges lehet a *vagyon-gondnokság*, és hogy a büntetésnek szigorú végrehajtása megkívánja, miszerint a bűnhöncz megfosztassék a lehetőségtől vagyonából költeni.

E gondnokság azonban a család tagjai iránt fenforgó *személyi* viszonyokra ki nem terjed; a büntetés kiszene-vedésével az megszűnik, mikor a gondnok számolni tartozik. Ha a bűnhöncz érdeke, péld.: betegségben úgy kívánja, akkor vagyonja jövedelméből neki a felsőbbségnek közbejárása mellett, a mennyire az a házi renddel nem ellenkezik, valamint adni lehet. A bűnhöncznek család tagjai iránt a *vagyonból* fedezendő kötelességeit a gondnok teljesíti.

Oppenhof szerint ¹⁾ oly esetben, melyben ideigleni és életfogytiglani fegyházbüntetést rendel a törvény, mint péld. a 285-ik §-ban, hol a gyujtogatás ellen a büntetés fegyház tiz évtől életfogytiglani, az *ideigleni* büntetés tartama husz évnél több nem lehet; ha a bűnhöncz akkor, mikor fegyházbüntetését tölti, *vizsgálati fogságba* jő, ez büntetésébe be nem számítatik; az életfogytiglani fegyházbüntetést magában foglaló ítélet végrehajtás előtt a király által *megeősítendő*; fegyházbüntetés *kezdetének* ideje, ha az elítélt vizsgálati fogságban van, vagy betegség, vagy terhesség által a fegyházbai vitelben akadályozva van, a fegyházbai *szállításról* számítandó; szinte így, ha a fegyházba szállítás *megkegyelmezés* reménye miatt maradt el. Jogügyi miniszteri rendelet szerint a beszámítási szabálytól *kivételnek* van helye, ha a fegyházba szállítás az ebbeli helyiségnek hiánya, vagy a bűnhöncznek elme betegsége miatt halasztatott el.

A *kölni* főtörvényszéki kerületben a vizsgálati fogságban voltnak büntetés ideje az utolsó ítélettől számíttatik.

A vagyonról rendelkezhetés megszorítása a büntetés

¹⁾ Das Strafgesetzbuch für die preussischen Staaten, und das Gesetz über Einführung desselben, erläutert etc. Berlin. 59. köv. 1.

megkezdésétől veszi kezdetét, és közbejött szabadságidő, vagy szökés azt nem akadályozza; a megszorítás személyi jogokra ki nem terjed, tehát a bűnhőuz büntetésének ideje alatt házasságot köthet, válóperben személyesen megjelenhet, itt azonban gondnoknak hozzájárulása szükséges. a mennyiben vagyronról is van szó. A gondnokság polgári törvény szerint rendeltetik, tehát a rajnai tartományokban *mellékgondnok* is adatik; a gondnoknak megrendelése elmarad, ha az elítélt nem önjogu (sui juris) vagy férjezett nő.

A polgári *becsület elvesztése* a fegyházbüntetésnek mindig következménye, és nem szorítható az bizonyos időre. Ha büntett-halmozás esetében a halálbüntetés mintegy magába veszi a fegyházbüntetést, akkor az ez utóbbi büntetéssel kapcsolt polgári becsület elvesztése be nem következik; de bekövetkezik oly esetben, midőn a fegyházbüntetés *kegyelem* útján elengedtetik, vagy megváltoztatik; *kivételnek* van helye, ha a polgári becsület elvesztése különösen elengedtetik. Ha halálbüntetés fegyházbüntetéssé *átváltoztatik*, akkor ennek minden törvényes hatálya bekövetkezik. Ha iparüző ítéltetik fegyházbüntetésre, akkor az az *önálló* iparüzletrei jogot elveszti.

A porosz büntetőtörvény-könyvben I. *életfogytiglani* fegyházbüntetés van rendelve, vagy 1. *kizárólag* (absolut), tehát úgy, hogy ily esetben a bíró kisebb foku fegyházbüntetést nem szabhat, 5. §-ban; különösen a 144. §-ban az erőszakos nemű közösülés ellen, ha abból a bántalmazottnak halála következett; a 176. §-ban agyonütés ellen; a 182. §-ban, ha méhmagzat elhajtás a bele nem egyező nőnek halálát okozta; a 197. §-ban, ha mérgezésből emberhalál következett; a 233. §-ban, a rablásnak súlyosabb esetei ellen; vagy

2. mint *legnagyobb foku* büntetés, és pedig a) 10 évi *legalsóbb foku* fegyházbüntetéssel (3. §-ban), mikor tehát a bíróság a 10 évi fegyházbüntetésről egész az életfogytiglani fegyház büntetésig a büntett nagyságához mérve szabhatja meg a büntetést; különösen a gyújtogatás némely eseteiben. 285. §.; ha vízáradás okozásával valakinek életét veszélyezteteti 290. §.; ha vizek és vízi építmények körül oly tettet visz véghez, miből valakinek halála következett, 301. §.; vagy b) *öt évi* legkisebb foku fegyházbüntetéssel (két §-ban) némely felségárulási bűntetteknel a 63. és 64. §§-ok szerint.

II. *Ideiglenes* fegyházbüntetés van rendelve: 1. ritkán csak *általában* az éveknek megemlítése nélkül (3-ik §-ban), mikor a bíró a *két egész husz évi* fegyházbüntetés fokai közt választhat, így, ha rendes vagy esküdt bíró bűnvádi eljárásnál magát megvesztegettetni hagyja, vagy ha a rendes vagy esküdt bírót ily esetben valaki megvesztegeti, 312. és 313. §§-ok; ha hivatalnok alaptalanul valaki ellen bűnvádi eljárást indítványoz vagy rendel 320. §. (Folyt. köv.) CSATSKÓ IMRE.

Jogirodalom.

Magyarország és Ausztria statisztikája; tekintettel a többi nevezetesebb európai állam jelentékenyebb életmozzanataira irta Kovács Ferencz a debreczeni ref. főiskolában a római jog, egyházjog, osztrák polgári jog és a statistika ny. r. tanára. Debreczen és Nyíregyháza kiadja ifj. Csáthy Károly 1869. — 256 lap.

Örvendetes jelenségnek mondható hazai irodalmunkban, hogy az oly hosszú ideig úgy szólván teljesen elhanyagolt statistika mindinkább több és több munkásra akad. Nemcsak egyes monografiák, hanem rendszeres kézikönyvek is mindinkább nagyobb számmal bocsáttanak közre, s mig néhány évvel ezelőtt Magyarország statistikáját vagy elavult munkákból kellett tanulmá-

nyozni, most Konek, Hunfalvy, a statistikai tanfolyam előadásai s legujabban Kovács Ferencz művei állnak rendelkezésünkre.

Ha e munkákat végig tekintjük, főkép egyetemi és akadémiai ifjúságunk szempontjából egyet sem mondhatunk czélszerűnek. Konek statistikája tudományos munka, forrás munka, — de nem tankönyv. Nagy terjedelme, bő adathalmaz, tulvirágos irálya, sok oly tárgynak beleszövése, mely szorosán a statistikába nem való, kézikönyv jellégétől megfosztják a különben becses művet. Hunfalvy statistikájában igen sok a szám, és hiányzik belőle a statistika közigazgatási része, a mi pedig főleg jogászra nagy hiány. A statistikai tanfolyam előadásai a statistikát más szempontból fogják fel, mint a tárgylagos statistikának feladása. Ez előadásokban a czél utmutatást adni, miként kell statistikai adatokat gyűjteni s a positiv statistika az előadásokban csak példázgatva vagy felvilágosítólag használtatik.

Ily körülmények közt felette hálás munka és kivánt dolgozat volna egy oly statistikai kézikönyv, mely az említett hiányokat pótolná, — és helyes tankönyvül alkalmasnak mutatkoznék. Kovács Ferencznek most megjelent statistikája terjedelménél fogva ily kézikönyvül tűnt fel előttünk. Valjón tartama feljogosít e bennünket arra, hogy ily tankönyv előnyeiben tündököljön: — azt megvizsgálni jelen soroknak czélja.

Kovács eltérve az addig nálunk alkalmazott felosztástól statistikáját négy részre osztja: Az első részben Magyarország és Ausztria alaperejét, — a másodikban az állam szervezetet — a harmadikban az államháztartást — a negyedikben az állammívelődést adja elő.

Megvallom, én e négyes felosztásban nem látok háladást. Különösen fel nem fogom miért szakítottak el az államszervezettől az államháztartás, holott az csak úgy odavaló mint a hadügy vagy az államélet bármely más kormány funkciója. Miután mindazáltal a felosztásokra nem nagy súlyt fektetek, áttérek magának a tartalomnak vázlatos előadására.

A rövid bevezetésben a statistika szószármaztatását, tárgyát, feladatát, fogalmát az elméleti és anyagi statistika közti különbségét, a statistika rendszerét és a statistika neveit ismerjük meg.

A bevezetést követi az első rész, magában foglalván Magyarország és Ausztria alap erejét. Látjuk itt mikép képződött Magyarország, mi volt Ausztriának eredete; megismerkedünk a birodalom határaival, fokvésével, térnagysága és alkatrészeivel, a két állam felosztásával, az orograpi és a hydrografi viszonyokkal, az éghajlattal. Szemeink elé vezettedik mindaz, mi a népesség tekintetében fontossággal bír, a tényleges, a jogi, a viszonylagos népesség, a népesedési mozgalom, a népesség állandó viszonyai.

A munka második része az államszervezettel foglalkozik; megvalljuk, hogy az államszervezet kissé bővebben adatik elő, mint a könyv tartalmához illenék, ez mindazáltal nem baj, miután különösen az állami szervezet az, mely nálunk nem igen vétetett figyelembe, s melynek előadása főleg joghallgatóinkra nézve igen szükséges. Az államszervezetben mindenekelőtt a politikai (?) alkotmány tárgyalatik. Előadatnak a magyar állam alkotmóna (?) és alaptörvényei, a trónörökösödés, a király czime, az ország czimere, a király udvara. Kifejtetnek a király jogai általában s különösen, jelesen jogai politikai (?) ügyekben, egyházi és iskolai ügyekben, és a törvényhozás körül.

Szerző áttér ezekután az országgyűlésre, előadja szerkezetét, a képviselők választását, az országgyűlés tárgyait, és kifejti Horvát-, Slavon- és Dalmatországok országgyűlésének tevékenységét és hivatását.